

Како би поправило нарушене односе с Бриселом, ново мађарско руководство жели да земља до краја деценије уведе евро. Међутим, уз слабу привреду и кратке рокове, стручњаци упозоравају да ће пут бити тежак.

Нови мађарски премијер Петер Мађар жели да обезбеди повратак земље у главни ток Европске уније и брзо предузима кораке како би изгладио односе нарушене дугогодишњом владавином Виктора Орбана. Део те стратегије је и план да Мађарска до краја деценије буде спремна за улазак у еврозону.

Ипак, неки у земљи, укључујући гувернера централне банке, сматрају да би тај временски оквир могао бити превише амбициозан, с обзиром на то да одлазећи премијер Орбан оставља успорену привреду и фискални неред. Међутим, уколико се приступање евр у спроведе на прави начин, Мађарска би могла да оствари значајне користи, пише ДВ.

Повратак у окриље Европске уније

Испуњавање услова за увођење евра биће тежак задатак за нову владу. Странка Тиса, на чијем је челу Мађар, има мало простора за маневрисање у погледу потрошње и реформи, нарочито усред актуелне кризе на Блиском истоку, каже Сили Тан из аналитичког одељења британске медијске групе „Економист“.

„Не очекујемо увођење евра у следећој деценији“, каже Тан за ДВ.

Ипак, Тиса је снажно мотивисана. Повратак Мађарске у мејнстрим Европске уније – са „либералне“ периферије на коју ју је Орбан гурнуо – био је кључни део изборне кампање странке. Улазак у еврозону додатно би учврстио ту нову поруку.

Времена је мало, па Мађар позива Брисел да одблокира 17 милијарди евра средстава замрзнутих због Орбановог демократског назадовања и проблема с владавином права. Чак десет милијарди евра тог износа мора бити искоришћено пре истека рока у августу.

Мере штедне широм земље

Око 75 одсто Мађара подржава увођење јединствене европске валуте, показало је истраживање из 2025. године. Ипак, готово исти проценат испитаника сматра да земља још није спремна за тај корак. Странка Тиса се нада да ће бирачи то имати у виду у наредним годинама, пошто ће економска консолидација вероватно значити смањење потрошње или повећање пореза.

„Улазак 2030. године може деловати амбициозно, али није немогућ“, каже за ДВ Јулија Кираљ, бивша заменица гувернера Мађарске народне банке и професорка Мађарске академије наука.

„Главни изазов јесте испуњавање мастрихтских критеријума“, додала је.

Ти критеријуми дефинишу дозвољене нивое инфлације, јавног дуга, буџетског дефицита, каматних стопа и стабилности валуте. Мађарска тренутно значајно заостаје за тим фискалним захтевима. Дубоки резони у државној потрошњи, потребни за смањење дефицита, представљаће највећи изазов. Тан сматра да ће то бити „немогуће“ остварити до 2030.

„Мађар је већ најавио да ће наставити фискално расипничку политику Виктора Орбана, уз убрзано повећање војне потрошње како би се испунили циљеви НАТО“, додаје Кираљ.

Предности и недостаци уласка у еврозону

С друге стране, већ сама најави амбиције да се приступи еврозони могла би Мађарској да донесе значајне користи. Након званичне кандидатуре, очекује се већа стабилност мађарске форинте, као и нижа инфлација и каматне стопе.

Трошкови задуживања требало би да опадну – како за државу, тако и за целокупну привреду. Јер, надзор Европске централне банке доприноси стабилизацији финансијског система.

Дугорочно посматрано, чланство у еврозони уклонило би валутни ризик и трошкове трансакција – што је кључно за извозно оријентисану мађарску привреду.

Највећи недостатак био би губитак аутономије у вођењу монетарне политике и смањена способност ублажавања економских шокова. Ипак, земља би добила приступ ликвидности еврозоне и механизмима помоћи у кризним ситуацијама.

Опрез партнера из еврозоне

Међутим, нису сви у ЕУ одушевљени том иницијативом. Слаба привреда, лоша фискална позиција и 16 година институционалног назадовања Мађарске вероватно ће изазвати скепсу код чланица еврозоне. Оне нису заборавиле грчку дужничку кризу, која се показала заразном и скупом.

Постоји и бојазан да би Мађарска могла да променити курс после наредних избора 2030. године или да се врати нелибералној политици и онда постане дестабилизујући фактор унутар еврозоне.

„На Мађарску ће се вероватно гледати са скепсом“, навели су аналитичари лондонске куће „Кепитал икономикс“. Земља, како додају, „мора да увери партнере да је улазак у еврозону заједнички циљ целокупног политичког спектра у земљи, па и опозиције“.

Природан пут за Мађарску?

Ипак, званичници Европске уније тај потез виде позитивно. Председница Европске комисије Урсула фон дер Лајен похвалила је Мађарску због „повратка на европски пут“ – за који председница Европске централне банке Кристина Лагард сматра да природно води ка еври.

Економска аналитичарка Сили Тан додаје да би „у средњој и источној Европи, увођење евра у Мађарској послало снажан сигнал обнове сарадње и јачања политичке кохезије“.

Мађарска се обавезала на увођење евра у мају 2004, у време када је, заједно са још девет земаља, приступала Европској унији. Међутим, она је једна од три државе из те групе које то још нису учиниле – уз Чешку и Пољску. С обзиром на снажну зависност вишеградских економија од извоза у еврозону, изненађује што се до сада придружила само Словачка.

Сада Мађарска жели да искористи користи које су њеног северног суседа претвориле у

„татранског тигра“.

„За главне трговинске партнере, попут Немачке, уклањање валутног ризика и смањење трансакционих трошкова подстаћи ће додатне трговинске и инвестиционе токове, нарочито у доминантним секторима аутомобилске и електронске индустрије“, наглашава Тан.

Ипак, мало је вероватно да ће мађарска одлука имати директан утицај на Чешку или Пољску. Раширено противљење јединственој валути – подстакнуто страхом од инфлације и губитка суверенитета – и даље кочи озбиљну расправу у Прагу и Варшави.

„Не може се искључити да ће се, пре или касније, све чланице ЕУ прикључити еврозони, како би повећале конкурентност у односу на Сједињене Америчке Државе“, процењује Јулија Кираљ.

(Н1)